

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 342.9(478)

BOTOMEI VASILE

**RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIVĂ:
ASPECTE PRACTICO-ȘTIINȚIFICE ÎN PLAN COMPARAT,
REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA**

*Specialitatea: 12.00.02 - Drept public (drept administrativ);
Organizarea și funcționarea instituțiilor de drept*

**AUTOREFERAT
AL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT**

CHIȘINĂU, 2013

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei de Drept Constituțional și Drept Administrativ a Universității de Stat din Moldova (U.S.M.)

Conducător științific:

Grigore Mihail RUSU, doctor în drept, conf.univ. U.S.M.

Referenți oficiali:

1. **Victor GUȚULEAC**, doctor în drept, prof.univ. U.L.I.M.
2. **Toader TOMA**, doctor în drept, conf.univ. Universitatea George Bacovia, Romania

Componenta seminarului științific specializat:

1. **Ion GUCEAC**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **Teodor CÂRNAȚ**, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
3. **Gheorghe COSTACHI**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **Victor MOCANU**, doctor în drept, conferențiar universitar
5. **Ștefan BELECCIU**, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea are loc la data de 05 iulie 2013, ora 15.00, în ședința publică a Consiliului Științific Specializat D 30.12.00.02 – 18*, din cadrul Universității de Stat din Moldova, adresa MD 2069, Municipiul Chișinău, str. Iablocikin, 2/1, bloc 7, sala 103).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat din Moldova (U.S.M), biblioteca Națională a Republicii Moldova, și pe pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la _____

**Secretar științific
al Consiliului Științific specializat**

Teodor CÂRNAȚ
doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Conducător științific

Grigore Mihail RUSU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Autor

Vasile Botomei

I. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate.

Răspunderea administrativă ca ramură a răspunderii juridice este considerată o instituție relativ tânără în raport cu celelalte instituții ale răspunderii juridice. Evoluția continuă a societății reclamă în același timp apariția de noi fapte ilicite pentru care se impun adoptarea de noi norme legislative în materie de răspundere administrativă. Actualitatea și importanța problemei abordate constă în cercetarea științifică a domeniilor care reclamă răspunderea administrativă, printr-o analiză în plan comparat din ambele state atât a teoriilor publicate de autorii autohtoni cât și a normelor de drept material aplicabile în cadrul fiecărui stat.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Tematica cercetată a fost tratată în doctrina română și moldovenească:

Gheorghe C., „*Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova*”; Orlov M. și Belecciu Ș., „*Drept administrativ (pentru uzul studenților)*”; Orlov M., „*Curs de contencios administrativ*”; Furdui S., „*Dreptul contravențional*”; Creangă I., „*Curs de drept administrativ (pentru studenții Facultății de Drept)*”; Guțuleac V., „*Tratat de drept contravențional*”; Cobăneanu S., Hlipca A., „*Apariția și evoluția ideii de responsabilitate ministerială prin prisma apărării drepturilor omului*”; Guceac I., „*Curs elementar de drept constituțional*”; Popa V., lucrarea: „*Dreptul public*”; Costachi G. și Guceac I., „*Fenomenul constituțional în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept*”; Iorgovan A., „*Tratat de drept administrativ*”; Preda M., „*Tratat elementar de drept administrativ român*”; Prisecaru I.V., „*Tratat de drept administrativ român*”; Vedinaș V., „*Drept administrativ*”;

Tangential, autorii cercetați au făcut referire și la următorii: Albu E., „*Dreptul Contenciosului Administrativ*”; Apostol Tofan D., „*Drept Administrativ*”; Corbeanu I., „*Drept Administrativ*”; Craiovan I., „*Tratat Elementar de Teorie Generală a Dreptului*”; Crăciun A., Costinel Iancu, Sorin Borulea, „*Regimul juridic al contravenției*”; Iraileanu A., „*Drept Administrativ. Tratat Elementar*”; Iovanaș I., „*Drept Administrativ*”; Manta C., „*Drept administrativ*”; Chapus R., „*Droit administrative*”; Chauvin F., „*Administration de l'Etat*”; Debbasch C., Jean-Claude Ricci, „*Contentieux administrative*”; Hevy D., „*Aspects Generaux du Controle*”; Olivier M. F., „*Istoria Dreptului Francez*”; Vedel G., Pierre Delvolve, „*Droit administrative*”; Baltag D., A. Gutu, „*Teoria Generală a Dreptului*”; Cârnaț T., „*Protecția Juridică a Drepturilor Omului*”.

Scopul și obiectivele tezei de doctorat.

Scopul tezei este de a cerceta aspectele legate de normele de drept aplicabile în materia răspunderii administrative din Republica Moldova, în plan comparat cu România.

Obiectivele tezei sunt de a elabora noi concepte și teorii în materia răspunderii administrative din domeniile cercetate și de a face propuneri de lege ferenda pentru adaptarea normelor legislative din ambele țări la noile tipuri de fapte ilicite consumate sau pentru care sunt indicii ca s-ar putea consuma în domeniul puterii executive și puterii judecătorești, precum și în rândul altor domenii care prin organizare și funcționare reclamă necesitatea de noi reglementări necesare pentru eficientizarea răspunderii administrative, cum sunt:

a) Răspunderea administrativ patrimonială a statului în domeniul de asigurare al exercitării apărării calificate a petiționarilor în fața organelor de control administrativ și de asigurare efectivă a dreptului garantat la apărare al cetățenilor săi în fața organelor de cercetare penală și al instanțelor judecătorești;

b) Răspunderea administrativă a organelor executive din cadrul partidelor politice, având în vedere că partidele politice din Republica Moldova și România sunt reglementate ca persoane juridice de drept public.

Metodologia cercetării științifice.

Din punct de vedere normativ-legislativ, au fost cercetate legile în materie, cu aplicabilitate în timp pe teritoriul administrativ actual al Republicii Moldova și al României, avându-se în vedere originea și istoria comună a ambelor state, cu începere de la data de intrare în vigoare a Legii din 11.02.1864[1], din perioada de domnie a lui Alexandru Ioan Cuza și succesiv până la ultimele acte normative de reglementare a instituției de contencios administrativ din Republica Moldova, prin Legea 793-XIV/10.02.2000 [2] și din România, prin Legea 554/2004 [3], modificată și completată. Având în vedere statutul României de membru al Uniunii Europene, au fost avute în vedere inclusiv recomandările Comitetului Miniștrilor către statele membre, ulterioare aderării României.

Din punct de vedere teoretic-doctrinar, au fost cercetate lucrările în domeniul răspunderii administrative, publicate de autori din Republica Moldova și din România, luându-se în considerare ca lucrările cercetate au avut ca bază de studiu teorii comparate ale autorilor din ambele state, cu teoriile autorilor străini din Uniunea Europeană. În cadrul cercetării au fost folosite metodele analizei istorice, empirică, sistemică și juridică comparativă. Metodologic, cercetarea începe cu cele mai vechi izvoare istorice ale răspunderii administrative, care au avut aplicabilitate pe teritoriul administrativ al Republicii Moldova și al României.

Instituția de contencios administrativ a fost instituită pentru prima dată în România, prin Legea pentru înființarea Consiliului de Stat din 11.02.1864 [1], după sistemul francez, cu aplicabilitate până la 12.07.1866.

În perioada 12.06.1866–01.07.1905, Consiliul de Stat a fost desființat prin Legea pentru împărțirea diferitelor atribuțiuni ale Consiliului de Stat din 12.07.1866 [4], iar atribuțiunile lui în materie de contencios administrativ au fost împărțite între Curțile de Apel și instanțele judecătorești de drept comun. Din 01.07.1905 și până la 25.03.1910, contenciosul administrativ a fost realizat prin Legea pentru reorganizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție [5], când Secțiunea a III-a a acesteia, a devenit competentă să judece recursurile în contra unor categorii de acte administrative sau chiar de jurisdicție. În perioada 25.03.1910–17.02.1912, prin Legea Curții de Casație din 25.03.1910 [6], sistemul contenciosului administrativ instituit prin Legea din 1905 [5] a fost desființat, iar pricinile de această natură se soluționau de către tribunalele de județ. Competența stabilită prin această lege [6] nu a durat decât doi ani, pentru că prin Legea de reorganizare a Curții de Casație și Justiție din 17.02.1912 [7], cauzele de contencios administrativ au fost atribuite din nou, Secțiunii a III-a a Curții de Casație, situație care a durat până în 1925.

După adoptarea Constituției din 1923 [8], una din cele mai moderne constituții europene din epocă, prin Legea pentru contenciosul administrativ din 23.12.1925 [9], competența de soluționare a litigiilor de acest gen a fost încredințată instanțelor judecătorești de contencios administrativ, care aveau deplină jurisdicție, putând chiar să anuleze actele administrative constatate ca fiind ilegale. În perioada 09.07.1948 - 26.07.1967, contenciosul administrativ, pe cale directă, a fost redus doar la câteva categorii de acte administrative, lăsându-se astfel cetățenii la discreția organelor administrației de stat.

În perioada 26.07.1967 – 08.12.1990, contenciosul administrativ în România a fost înfăptuit de instanțele judecătorești, în condițiile prevederilor Legii 1/26.07.1967 [10] cu privire la judecarea de către tribunale a cererilor celor vătămați în drepturile lor prin acte administrative ilegale. Legea 29/07.11.1990 a contenciosului administrativ [11], adoptată la scurt timp după evenimentele din decembrie 1989, a creat un mijloc efectiv de control al legalității actelor emise de organele administrației publice ca organe ale puterii executive de către instanțele judecătorești ca putere judecătorească. Ulterior, prin adoptarea Legii 554/02.12.2004 [3], intrată în vigoare la 05.01.2005, a fost abrogată Legea 29/1990 [11].

Noua lege a contenciosului administrativ din România, a introdus ca element de noutate excepția de nelegalitate, în baza căreia instanțele de contencios sunt competente să se pronunțe pe legalitatea actelor administrative adoptate anterior.

Istoric, se identifică faptul că actualul teritoriu administrativ al Republicii Moldova a fost începând din 27.03.1918 și până la intrarea în vigoare a Pactului Ribbentrop-Molotov din 23.08.1939 [12], sub egida Legii de reorganizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție din 17.02.1912 [7]. Ulterior, nu se mai identifică în Republica Moldova instituția răspunderii administrative, având în vedere perioada celui de-al Doilea Război Mondial și ulterior perioada de ocupație sovietică până în 1991, când a fost proclamată a doua independență a Republicii Democratice Moldovenești. Constatăm că instituția de contencios administrativ apare prin Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994 [13] și abia după 6 ani, intră în vigoare Legea contenciosului administrativ 793-XIV/10.02.2000 [2].

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute, constă în abordarea, pentru prima dată, în plan comparat, a răspunderii administrative din Republica Moldova și din România, în care se apreciază pentru fiecare țară, mijloacele eficiente pe care le deține prin sistemul legislativ intern și în egală măsură și neajunsurile din sistem, prezentate ca lacune legislative. Lucrarea aprofundează problema răspunderii administrative din Republica Moldova și România, prezentând ca element de noutate propunerile de îmbunătățire a activității de control administrativ și de răspundere administrativă a organelor administrației centrale și locale și a magistraților, fiind prezentate în același timp și cazuri concrete ale doctorandului, bazate pe hotărâri judecătorești irevocabile dispuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care au calitatea de act normativ în țările cu tratat de aderare la Convenția Europeană Pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Omului, precum și de Înalta Curte de Casație și Justiție din România, care asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii [39, art.126(3)].

Lucrarea de doctorat recomandă un set de norme administrativ-juridice cu aplicabilitate pentru: a) autoritățile administrației publice; b) membrii guvernului; c) magistrați; d) organele executive din cadrul partidelor politice; e) solidaritatea răspunderii administrativ-patrimoniale a statului cu persoanele fizice culpabile de neexercitarea corespunzătoare a atribuțiilor funcționale; f) garantarea dreptului la apărare prin avocați, constând în:

1.Recomandarea legislativă de introducere a procedurii aprobării tacite în Republica Moldova. Prin introducerea procedurii aprobării tacite ca modalitate alternativă de emitere sau reînnoire a autorizațiilor de către autoritățile administrației publice, se urmărește înlăturarea barierelor administrative din mediul de afaceri, responsabilizarea autorităților administrației publice în vederea respectării termenelor stabilite de lege pentru emiterea autorizațiilor, impulsivarea dezvoltării economice prin oferirea unor condiții cât mai favorabile întreprinzătorilor, implicând costuri de autorizare cât mai reduse, combaterea

corupției prin diminuarea arbitrarului în decizia administrației și promovarea calității serviciilor publice prin simplificarea procedurilor administrative.

2.Înlocuirea în ambele state a comisiilor de disciplină pentru funcționarii publici, prin stabilirea competenței de cercetare și sancționare administrativă pentru funcționari în favoarea instanțelor judecătorești. În prezent, comisiile de disciplină funcționează ca instanțe extraordinare pe lângă instituțiile publice, înfruntându-se prevederile constituționale.

3.Introducerea în ambele state a sancțiunii administrative pentru primar ca autoritate executivă și Consiliul Local ca autoritate deliberativă, prin încetarea de drept a mandatelor înainte de termen pentru cazurile de anulare prin hotărâri irevocabile a două acte administrative în perioada unui an;

4.Introducerea în ambele state a conceptului de răspundere administrativ-disciplinară și administrativ-patrimonială pentru judecătorii și procurorii care se fac vinovați atât de încălcarea normelor de drept procesual cât și pentru încălcarea normelor de drept material;

5.Introducerea în ambele state a conceptului de încetare de drept a calității de magistrat pentru cazurile cand declară grevă;

6.Introducerea în ambele state a conceptului de moțiune de cenzură pentru Guvern, în condițiile în care toți judecătorii sau toți procurorii participă la grevă;

7.Introducerea în România a instituției judecătorului de instrucție, după modelul din Republica Moldova;

8.Introducerea în Legea de contencios administrativ din Republica Moldova a sancțiunii cu amenzi cominatorii pentru fiecare zi de întârziere în executarea hotărârii irevocabile;

9.Introducerea conceptului de răspundere administrativ-patrimonială pentru organele de conducere din partidele politice pentru ambele state;

10.Recomandarea de înființare în România a instituției Avocatului Public, ca mijloc de asigurare de către stat a dreptului garantat la apărare pentru cetățenii care nu au posibilități de angajare a unui avocat prin contract.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele investigațiilor vor fi benefice dezvoltării continue a științei dreptului administrativ și vor contribui la amplificarea și aprofundarea cunoștințelor teoretice privind răspunderea administrativă. De asemeni, rezultatele investigațiilor vor putea fi utilizate și în procesul de instruire juridico-profesională, lucrarea fiind o sursă sigură în actul de popularizare a cunoștințelor juridice referitoare la răspunderea administrativă. Valoarea aplicativă a lucrării cuprinde următoarele aspecte: în plan doctrinar-teoretic, se fundamentează conceptul de răspundere administrativă și formele acesteia, iar în plan normativ-legislativ se analizează și se propun recomandări științifice pentru îmbunătățirea situației actuale a legislației în domeniul răspunderii administrative din Republica Moldova și România.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării, concluziile, sunt izvoare științifice pentru implementarea în legislația ambelor state, în domeniile de aplicabilitate ale răspunderii administrative și pot fi utilizate în procesul actual al răspunderii-administrative, în procesul de instruire juridico-profesională, în procesul de cercetare și documentare, în cercetările privind raspunderea-administrativă în plan comparat din Republica Moldova și România.

În România, implementarea rezultatelor cercetării a fost efectuată astfel:

-modificarea și completarea Legii 51/1995 [14], conform adresei nr.1/29511/1154/2010, emisă de Consiliul Superior al Magistraturii, anexa nr.19 la teza și

adresei nr.112213/2010, emisă de Ministerul Justiției, anexa nr.20 la teza de doctorat; pluralismul organizațiilor de apărare, decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din 21.02.2012, cu Adresa nr.10/10.02.2012, administrată în cauza SC Bartolo și Botomei c.România, anexa 17 la teza;

-cu privire la modificarea și completarea Legii 303/2004 [15], conform adresei nr.2702/1154/2011, emisă de Consiliul Superior al Magistraturii, anexa nr.22 la teza de doctorat.

-cu privire la modificarea și completarea Legii 215/2001 [16], conform adresei nr.15D/1915/18.02.2011, emisă de Guvernul României, anexa nr.24 la teza de doctorat.

-cu privire la modificarea și completarea Legii 14/2003 [17], conform adresei nr.1970/10.05.2011, emisă de Autoritatea Electorală Permanentă, anexa nr.26 la teza de doctorat.

Aprobarea rezultatelor. Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei de Drept Constituțional și Administrativ din cadrul Universității de Stat din Moldova, unde în cadrul ședințelor au fost analizate și aprobate opiniile și sintezele științifice de bază, vizând cercetarea în cauză. O serie de idei, concluzii și recomandări științifice cuprinse în lucrare, și-au găsit oglindire în publicațiile autorului la tema investigației, apărute în revistele științifice "Interrelațiile Ecologiei", Iași, România; „Revista Națională de Drept”, România; Revista "Lege și Viață", Chișinău, Republica Moldova, precum și în cadrul conferințelor teoretico-științifice internaționale „*Medierea Juridică și Financiar-Bancară*”, Cluj-Napoca, România și "*Republica Moldova în condițiile noii arhitecturi de securitate regională*", Chișinău, Republica Moldova.

Publicațiile la tema tezei: 27 în reviste științifice din România, 4 în reviste științifice din Republica Moldova, un manual de pregătire pentru admiterea în profesia de avocat din România și două comunicări la foruri științifice internaționale.

Volumul și structura tezei au fost determinate de obiectul și sarcinile investigației, astfel încât lucrarea conține: introducere, adnotare în trei limbi, patru capitole, concluzii și recomandări, bibliografie.

Cuvinte cheie: control administrativ, lege ferenda, instituție publică, instanță, răspundere administrativă, comisii de disciplină, aprobare tacită, competență, contencios administrativ, funcționari publici, sancțiuni, contravenții, avocați, procurori, judecători, magistrați.

II. CONȚINUTUL TEZEI

CAP. 1: ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL RĂSPUNDERII ADMINISTRATIVE

1.1. Analiza materialelor științifice privind răspunderea administrativă în Republica Moldova și România În România, răspunderea administrativă a fost instituită pentru prima dată, prin art.33 din Lg. pentru înființarea Consiliului de Stat din 11.02.1864 [1] Astfel, potrivit acestui articol, în materie contencioasă, când se atinge interesul unui particular sau persoane juridice, hotărârea Consiliului obține repararea pagubei cauzate de către administrație. În Republica Moldova, răspunderea administrativ-contravențională este consacrată prin Codul contravențional al Republicii Moldova [33] nr. 218-XVI/20.10.2008, răspunderea administrativ-disciplinară este reglementată prin Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158-XVI/ 04.07.2008 [30] iar răspunderea administrativ-patrimonială, declarată în art.53 (1) al Constituției Republicii Moldova [13] care prevede că persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică printr-un act administrativ, sau prin

nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei, își găsește aplicarea prin dispozițiile Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV/10.02.2000 [2].

1.2. Analiza materialelor științifice privind răspunderea administrativă în țările străine. Dreptul administrativ propriu-zis constituie structura fundamentală care stă la baza aparatului administrativ în organizarea și funcționarea unui stat. Chiar dacă ne referim la state centralizate, cum ar fi Franța, Marea Britanie, Luxembourg, Irlanda și Grecia sau la state de tip federație, de exemplu Germania, se constată că elementul fundamental al aparatului administrativ central este apărut odată cu adoptarea Constituției pentru fiecare stat și implicit cu Dreptul administrativ propriu-zis. În urma prezentării cadrului normativ în domeniul răspunderii administrative, atât state unitare cât și state federale, atât state caracterizate prin sistemul de drept romano-germanic, dreptul continental, cât și modelul britanic, s-a concluzionat că, elementul comun legislației incidente administrației publice în aceste state constă în dezechilibrul de acte normative emise, dese modificări ale reglementărilor, aspect ce generează paralelisme, suprapuneri și implicit în practică, dificultăți în aplicare. Ca posibile soluții, guvernele își propun: simplificarea și restrângerea legislației, realizarea unui cadru legal unitar într-un anumit domeniu și clarificarea unei tematici specifice; simplificarea accesului beneficiarilor la legislația în vigoare, îmbunătățirea aplicării acesteia.

1.3. Concluzii, prezintă constatările din capitolul „Analiza situației în domeniul răspunderii administrative”.

CAP. 2: CONSIDERATII GENERALE PRIVIND RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIVĂ

2.1. Noțiuni, trăsături și caracteristici ale răspunderii administrative tratează răspunderea administrativă ca o instituție relativ tânără a dreptului administrativ din ambele state, care este consacrată încă din antichitate.

Autoarea Maria Orlov a concluzionat în lucrarea “Drept Administrativ” [18, p.136], că: “Răspunderea administrativă are aproximativ două secole de când a fost instituită în urma revoluțiilor burgheze franceze, ca răspundere a administrației pentru daunele aduse particularilor prin activitate ilicită”. Aceeași autori apreciază că răspunderea administrativă s-a angajat ca răspundere pentru prejudiciul cauzat particularilor din culpa organelor administrației publice. Verginia Vedinaș, în lucrarea “Drept Administrativ” [19, p.250] apreciază că formele de răspundere specifice dreptului administrativ nu și-au conturat multă vreme identitatea, existând și în prezent atât autori care le contestă, cât și controverse, la nivel doctrinar, dar uneori și legislativ și de jurisprudență, cu privire la existența lor și regimul juridic care le guvernează.

Prisăcaru Valentin la nivelul anului 1996, menționează în “Tratat de drept administrativ român” [20, p.74], că: “În evoluția ei, răspunderea administrativă s-a angajat și pentru prejudiciile cauzate particularilor din culpa organelor administrației publice, iar, ulterior, s-a admis și angajarea răspunderii administrative a funcționarilor publici”. Antonie Iorgovan în “Tratat de drept administrativ” [21, p.224], indică faptul că: “dreptului administrativ i-a fost, îi este și-i va fi (cât timp vor dăinui ramurile de drept) proprie răspunderea (organelor administrației de stat, organismelor nestatale, funcționarilor publici și, respectiv, cetățenilor) pentru încălcarea obligațiilor din raportul administrativ de subordonare”.

Sergiu Furdui, în monografia sa “Dreptul Contravențional” [22], examinează considerațiile generale privind dreptul contravențional, apreciind că este o ramură destul de tânără. Gheorghe Costachi, în lucrarea sa: „Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova” [23, p.189], apreciază că: “Spre deosebire de răspunderea civilă și de cea penală, cunoscute în anumite forme, încă din antichitate, răspunderea administrativă este relativ tânără. Ea are aproximativ două secole de când a fost instituită, în urma revoluțiilor burgheze franceze, ca răspundere a administrației (a puterii executive) pentru daunele aduse particularilor prin activitate ilicită. Inițial, răspunderea administrativă s-a angajat ca răspundere pentru prejudiciu cauzat particularilor din culpa organelor administrației publice, iar ulterior s-a admis și tragerea la răspundere administrativă a funcționarilor publici vinovați.” Constatăm că autorii menționați nu au elucidat pe deplin domeniile de aplicabilitate ale răspunderii administrative. Astfel, prezenta lucrare atinge domeniile principale de răsfrângere ale acesteia, fără a pretinde că s-ar fi reușit a se elucidă pe deplin toate aspectele cu referire la acest domeniu de cercetare.

2.2. Forme ale răspunderii administrative, în care sunt prezentate:

-Constatări în domeniul răspunderii administrative a primarului, în calitate de autoritate executivă a administrației publice locale. Astfel, sunt prezentate condițiile în care mandatul primarului se suspendă sau încetează de drept, precum și recomandări pentru Republica Moldova și România, cu privire la îmbunătățirea atragerii la răspundere disciplinară a primarului, prin simplificarea procedurii de validare a referendumului, precum și a procedurii de încetare de drept a mandatului, înainte de termen;

-Răspunderea administrativă a autorităților administrației publice deliberative, prezintă situațiile în care intervine răspunderea administrativă a Consiliului Local din România, respectiv a Consiliului Raional din Republica Moldova, cu constatări și recomandări de îmbunătățire a prevederilor din Legea privind administrația publică locală din România [16] și din Legea privind administrarea publică locală din Republica Moldova [24].

-Analiza răspunderii administrative a membrilor guvernului. În România, cazurile de răspundere și pedepsele aplicate membrilor Guvernului, sunt reglementate prin Legea 115/1999 privind responsabilitatea ministerială [25], care prevede ca “guvernul, în întregul său, și fiecare dintre membrii acestuia sunt obligați să își îndeplinească mandatul cu respectarea Constituției și a legilor țării, precum și a programului de guvernare acceptat de Parlament.” Apreciem că legea este inefficientă, prin aceea că în aceasta se insistă prea mult în răspunderea penală a miniștrilor, fără a se institui clar o răspundere administrativă disciplinară, contravențională și patrimonială a acestora. În ceea ce privește răspunderea ministerială pentru miniștrii aflați în exercițiul funcției și respectiv, după încetarea mandatului, se observă că în Republica Moldova lipsește o lege cu obiect răspunderea ministerială. Această abordare este prezentată ca o necesitate și de către Costachi Gheorghe, în lucrarea: „Direcții prioritare ale edificării statului de drept din Republica Moldova” [23]. Domnia sa apreciază modelul legii răspunderii ministeriale din România, fiind în consens și cu opinia domnului Sergiu Țurcan, doctor în drept, conferențiar universitar, pe care îl citează în lucrarea sa. Domnul Costachi Gheorghe este de părere că miniștrii sunt responsabili și de „administrația neabilă”, care poate duce la dezastre, prin aceea că un ministru trebuie să răspundă și de inteligența gestiunii sale ca și un administrator al lucrului altuia. Susținem teoria răspunderii ministeriale pentru administrație neabilă.

-Conceptul răspunderii administrative a organelor executive din partidele politice.

Răspunderea administrativă a organelor de conducere din partidele politice, este tratată în contextul în care atât în Republica Moldova, cât și în România, partidele politice sunt denumite persoane juridice de drept public. Din acest motiv, în lipsa unei prevederi în legislația ambelor state, prin care să se identifice modalități de răspundere administrativă a organelor de conducere din cadrul partidelor politice, sunt tratate în lucrarea de doctorat aspecte practico-științifice, de aplicare a răspunderii administrative inclusiv în acest domeniu, cu recomandări proprii atât pentru Republica Moldova cât și pentru România. Abordarea privește exclusiv aspecte tehnice de răspundere administrativă și nu se referă la aspecte de doctrină, politică externă sau internă.

-Răspunderea administrativă a statului, prin garantarea dreptului la apărare prin avocați. Profesia de avocat a fost reglementată pentru prima dată în Principatele Române prin Legea din 6 decembrie 1864 [26] pentru constituirea corpului de avocați, adoptată în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Din anul 1864 și până în prezent, profesia de avocat a făcut obiectul mai multor legiferări, cu perioade în care organizarea profesiei a fost sub control de stat, cât și sub controlul organizațiilor profesionale de drept privat. Spre o mai bună administrare de către stat a dreptului garantat la apărare, se propune pentru România, înființarea instituției avocatului public, aflată sub control de stat. Rolul acesteia este de a prelua activitățile de oficii pentru cetățeni, pe care să-i reprezinte la organele administrative, organele de cercetare penală și instanțe. Această recomandare are ca model instituția avocaților publici, existentă în Republica Moldova, care se bucură de rezultate și de încredere din partea societății civile.

Practica instanțelor internaționale a dovedit că statul roman a fost condamnat la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauze în care cetățenii români s-au plâns ca nu au beneficiat de garanția dreptului la apărare în cadrul proceselor de la instanțele naționale. „În privința apărării gratuite din partea avocaților numiți din oficiu, Curtea constată că aceștia au fost desemnați în ședință, că nu cunoșteau nici dosarul, nici clientul și că, în plus, nu au avut la dispoziție timpul necesar pentru a pregăti apărarea, Curtea concluzionând că reclamantul nu a beneficiat în fața curții de apel și a Curții Supreme de Justiție de o apărare efectivă.”[27] Din aceste motive, statul este sancționat patrimonial pentru activități asupra cărora nu deține un control efectiv. Sursa de finanțare a instituției avocatului public, urmează a fi bugetată din cheltuielile alocate de stat pentru oficiile juridice. Astfel, statul va avea o răspundere directă pentru garantarea și asigurarea dreptului la apărare pentru oficii.

-Analiza situației privind răspunderea administrativă a magistraților în plan comparat cu recomandările Comitetului Ministrilor din Uniunea Europeană, care prezintă deficiențele constatate și aprecierile pozitive cu privire la legislația existentă în ambele state, referitor la răspunderea administrativă a magistraților. În Legea 294-XVI/25.12.2008 [28], cu privire la procuratură din Republica Moldova, se constată lipsa unei bune definiții pentru termenii de eroare și rea-credință în activitatea procurorilor. De asemenea, în Legea 544/20.07.1995 [29] cu privire la Statutul judecătorului din Republica Moldova cu modificările și completările ulterioare până la data de 08.07.2010, se constată lipsa unei bune definiții cu privire la termenii de rea-credință și neglijență gravă în exercitarea activității de judecător, care se regăsește în art. 21(3) și (4) și respectiv pentru termenul de eroare judiciară cauzatoare de prejudicii, care se regăsește în art.21(4) și (5). O altă deficiență o reprezintă lipsa unei prevederi cu privire la asigurarea pentru malpraxis a judecătorului și procurorului, care să asigure o garanție pentru stat în recuperarea prejudiciilor cauzate de către procurori și de către judecători, rezultate din erori judiciare, comise cu rea-credință sau neglijență gravă.

În România, în Legea 303/28.06.2004 [15], privind statutul judecătorilor și procurorilor, se constată lipsa unei prevederi de tragere la răspundere disciplinară, pentru încălcarea de către judecători și de către procurori a prevederilor cu referire la incompatibilități și interdicțiile care îi privesc, precum și lipsa unei prevederi de tragere la răspundere administrativ disciplinară și patrimonială pentru judecători, în cazurile de emiteră a unei hotărâri care ulterior a fost recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului drept hotărâre prin care au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Ca aprecieri pozitive la Legea 544/20.07.1995 [29] cu privire la statutul judecătorului din Republica Moldova, sunt menționate: **a)** numirea judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție de către Parlamentul Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii; **b)** introducerea conceptului de tragere la răspundere patrimonială a judecătorului, dacă drepturile și libertățile fundamentale au fost încălcate de un complet compus din mai mulți judecători; **c)** introducerea în categoria abaterilor disciplinare a nerespectării dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a dosarelor; **d)** introducerea în categoria abaterilor disciplinare, a încălcării termenelor de redactare a hotărârii judecătorești și de transmitere a copiilor de pe acestea participanților la proces; **e)** introducerea în categoria abaterilor disciplinare, pentru emiteră a unei hotărâri care ulterior a fost recunoscută de Curtea Europeană a Drepturilor Omului drept hotărâre prin care au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

2.3. Concluzii, prezintă constatările din capitolul „Consideratii generale privind raspunderea administrativa”.

CAP. 3: RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIV-DISCIPLINARĂ

3.1. Prezentarea teoretică a răspunderii administrativ-disciplinare

Răspunderea administrativ-disciplinară, potrivit concepției autorilor români, Antonie Iorgovan „Tratat de drept administrativ” [21, p.186] și Verginia Vedinaș „Drept administrativ” [19, p.257], este o situație juridică, care constă în complexul de drepturi și obligații conexe, conținut al raporturilor juridice sancționatorii, stabilite între un organ al administrației publice sau, după caz, un funcționar public și autorul unei abateri administrative (organ de stat, funcționar public, structură nestatală, persoană fizică), ce nu este contravenționalizată. În linii generale, subscriem la definițiile autorilor Antonie Iorgovan și Verginia Vedinaș. Caracteristica răspunderii administrativ disciplinare, constă în aceea că subiectul activ este întodeauna o autoritate publică, care este competentă să sancționeze fapta ilicită săvârșită de făptuitor. Normele de reglementare juridică a exercitării funcției publice din Republica Moldova și din România, stabilesc următoarele principii: **a)** legalitate, imparțialitate și obiectivitate; **b)** transparență; **c)** eficiență și eficacitate; **d)** responsabilitate, în conformitate cu prevederile legale; **e)** orientare către cetățean; **f)** stabilitate în exercitarea funcției publice; **g)** subordonare ierarhică. Apreciem că subordonarea ierarhică în exercitarea funcției publice nu este întocmai un principiu care să stea la baza exercitării funcției publice. Părerea noastră este că termenul de subordonare ierarhică este anacronic și nu trebuie să se regăsească în principiile care stau la baza exercitării funcției publice, cu atât mai mult cu cât presupune ca aparatul tehnic din cadrul unei instituții publice să se subordoneze ierarhic unui aparat politic sau unei conduceri politice tranzitorii.

3.2. Comisiile de disciplină din instituțiile publice

Comisiile de disciplină ca noțiune sunt structuri deliberative, fără personalitate juridică, independente în exercitarea atribuțiilor ce le revin, care au competența de a analiza

faptele funcționarilor publici sesizate ca abateri disciplinare și de a propune modul de soluționare, prin individualizarea sancțiunii disciplinare aplicabile sau clasarea sesizării, după caz. În cadrul fiecărei autorități și instituții publice se constituie, prin act administrativ al conducătorului autorității sau instituției publice, o comisie de disciplină. Interpunerea conducătorului unității în desemnarea a doi din trei membri, cați se prevad pentru comisie, atrage subordonarea comisiei intereselor organului de conducere. Din acest motiv precum și pentru ca membrii comisiei nu au caderea de a pronunța dreptul am introdus în lucrare un concept nou de neconstituționalitate a înființării, constituirii și funcționării comisiilor de disciplină din cadrul instituțiilor publice sau al organizațiilor asimilate acestora, iar competența de cercetare administrativă și de sancționare a funcționarilor publici să aparțină instanțelor judecătorești.

3.3. Răspunderea administrativ-disciplinară a funcționarului public

Funcția publică este reglementată în Republica Moldova prin Legea 158/04.07.2008 [30]. Prin această lege se reglementează regimul general al funcției publice, statutul funcționarului public, raporturile juridice dintre funcționarii publici și autoritățile publice, precum și alte raporturi ce decurg din acestea, scopul ei constând în asigurarea realizării unui serviciu public stabil, profesionist, imparțial, transparent și eficient în interesul societății și al statului.

În România, funcția publică este reglementată prin Legea 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici [31]. Prin această lege se reglementează regimul general al raporturilor juridice dintre funcționarii publici și stat sau administrația publică locală, prin autoritățile administrative autonome ori prin autoritățile și instituțiile publice ale administrației publice centrale și locale. Ca recomandări pentru ambele state, în ceea ce privește răspunderea administrativ-disciplinara a funcționarului public, propunem ca în structurile administrației publice să se distingă clar, atât prin apartenența cât și prin relații de organizare și conducere, care sunt organele de conducere cu caracter politic și care sunt organele de conducere și de reprezentativitate cu caracter tehnic. Între aceste structuri nu trebuie să existe relații de subordonare. De asemenea, secretarul unei autorități a administrației publice, la fel ca și organele ierarhic superioare din instituțiile de coordonare, organizare și control din cadrul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, să nu fie numite de organul politic. Prin desemnarea pe criteriu politic a acestora, se încălcă principiile imparțialității, obiectivității, eficienței și eficacității, în exercitarea controlului asupra aparatului tehnic din instituțiile administrativ-teritoriale.

3.4. Răspunderea administrativ-disciplinară a magistraților

Constatăm că în Republica Moldova, noțiunea de răspundere administrativă a căpătat un progres spectaculos prin modificările legislative aduse la Legea 544/ 20.07.1995 [29], intrate în vigoare din 08.07.2010, în timp ce în România, noțiunea de răspundere administrativă a magistraților este pur formală, deoarece în realitate, aceștia nu sunt supuși unui control administrativ eficient din partea instituțiilor cu atribuții de control pe linia puterii judecătorești. Lucrarea cuprinde recomandări pentru ambele state astfel: **a)** în materia de soluționare a cererilor de recuzare a procurorilor și judecătorilor prin asigurarea unui proces echitabil, în care să se asigure egalitatea dintre petent și magistrat; **b)** în plan legislativ pentru eficientizarea răspunderii administrative a magistraților care declară grevă și excepții de la răspunderea administrativă în situația în care toți magistrații participă la grevă; **c)** în plan legislativ pentru eficientizarea răspunderii administrative a magistraților pentru nerespectarea normelor de drept material sau/și procesual, în judecarea cauzelor;

d) în plan legislativ, pentru implementarea unei condiții și determinări de asigurare pentru riscurile ce decurg din activitatea profesională a magistraților și pentru malpraxis.

3.5. Procedura aprobării tacite-formă de răspundere administrativ-disciplinară

Prin analiza științifică în materia controlului administrativ și a răspunderii administrative, cu referire la funcționarii și autoritățile publice din Republica Moldova, constatam existența unei lacune cu privire la procedura aprobării tacite. Procedura aprobării tacite trebuie abordată prin prisma principiului de combatere a corupției din cadrul unităților administrativ-teritoriale și a instituțiilor de drept public, prevăzute cu competențe de eliberare a unor acorduri, avize, licențe și autorizații, reglementate în drept, prin sistemul legislativ moldovean. În categoria organismelor asimilate autorităților administrației publice, se subscriu și organele de organizare și funcționare a profesiilor liberale care coordonează serviciile conexe activităților de justiție. În ceea ce privește Ordonanța de Urgență 27/2003 [32], privind procedura aprobării tacite din România, aceasta se impune a fi modificată și completată prin adoptarea următoarelor propuneri de lege ferenda:

- Modificarea art.12, pct.1, referitor la sancțiunile aplicate conducătorului autorității administrației publice. Obligația la plata unei amenzi judiciare, reprezentând 20% din salariul minim net pe economie pentru fiecare zi de întârziere, este neproportională cu gravitatea faptei. Astfel, cuantumul de 20% trebuie ridicat la 30%, iar raportarea acestui procent trebuie făcută la valoarea veniturilor realizate de conducătorul autorității publice în cauză, de la data introducerii acțiunii la instanța de contencios. Această raportare se impune a fi făcută la veniturile realizate, deoarece sancțiunea trebuie aplicată la valoarea veniturilor realizate și nu prin raportare la salariul minim net pe economie, pentru respectarea principiului de individualizare a răspunderii administrative, cu raportare la condițiile îndeplinite de subiectul de drept constrâns;

- Introducerea pct.4, la art.12. Astfel, măsura aplicării amenzilor cominatorii constituie sesizare a organelor de cercetare penală, pentru declanșarea procesului penal, sub aspectul săvârșirii infracțiunii de neexecutare a hotărârii judecătorești, reglementată ca sancțiune penală în legea contenciosului administrativ [3], potrivit art.24, pct.3, în concurs cu infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor. Practica aplicată în cadrul legislativ din România, privind aplicarea procedurii aprobării tacite, a dovedit eficientizarea activității din cadrul autorităților administrației publice și a răspunderii administrative a funcționarilor pentru neîndeplinirea întocmai și la timp a obligațiilor din raporturile de serviciu. Propunerea făcută pentru Republica Moldova, este o îmbunătățire a procedurii de aprobare tacită practică în România, ca o expresie a practicii judiciare în domeniu.

3.6. Concluzii, prezintă constatările din capitolul „Răspunderea administrativ-disciplinară”.

CAP. 4: RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIV CONTRAVENȚIONALĂ

4.1. Trăsături definitorii ale răspunderii contravenționale

Răspunderea contravențională este tratată în Republica Moldova, în Codul Contravențional 218/20.10.2008 [33]. În România, răspunderea contravențională este reglementată prin Legea 180/2002 [34] pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor. Răspunderea contravențională ca temă de abordare în lucrare este tratată din punct de vedere teoretico-doctrinar și normativ legislativ ca bază de aplicare a răspunderii administrativ contravenționale, diferența constând în calitatea subiectului pasiv al contravenției. Răspunderea administrativ contravențională reclamă în toate cazurile calitatea subiectului pasiv de angajat în structura statală sau într-o

structură asimilată unei autorități publice, spre deosebire de răspunderea contravențională simplă. Acțiunea constă în încălcarea unei interdicții, iar inacțiunea este activitatea pasivă a unei obligații sau prescripții, ambele aflate în legătură cu serviciul subiectului pasiv al contravenției.

4.2. Autorități competente să soluționeze cazurile contravenționale

În Republica Moldova, Codul Contravențional [33] prevede în art.393, că instanța de judecată, procurorul, comisia administrativă și agentul constatator reprezintă autoritățile competente să soluționeze cazurile contravenționale. Conform art.394, justiția în cauzele contravenționale se desfășurează de către instanța de judecată. Cauza contravențională se judecă în complet format dintr-un singur judecător care se pronunță asupra fondului cauzei prin decizie, iar în recurs cauza se judecă în complet format din 3 judecători, care se pronunță prin decizie. Judecarea cauzei în ședință judiciară va fi argumentată și efectuată cu respectarea tuturor regulilor de procedură judiciară. Cauza contravențională se judecă în ședință publică sau în ședință închisă, după caz. Astfel, instanța judecă toate cazurile cu privire la contravenții, cu excepția celor atribuite de prezentul cod competenței unor alte organe, contestațiile împotriva hotărârilor autorităților competente să soluționeze cauzele contravenționale și contestațiile împotriva hotărârilor procurorului. Instanța de judecată este competentă să aplice măsuri de siguranță și amendă judiciară.

În România, Ordonanța Guvernului 2/2001 [35] privind regimul juridic al contravențiilor, prevede că instanța de judecată, procurorul și agentul constatator sunt autoritățile competente să soluționeze cazurile contravenționale. Astfel, se prevede că contravenția se constată printr-un proces-verbal încheiat de persoanele anume prevăzute în actul normativ care stabilește și sancționează contravenția, denumite în mod generic agenți constatatori. Plângerile formulate împotriva proceselor verbale de contravenție se judecă pe fond la judecătoria, iar în recurs la tribunale, în cadrul secțiilor de contencios administrativ. Excepție fac însă cazurile reglementate de Legea 202/2010, privind mica reformă în justiție [36], potrivit căreia la anumite categorii de contravenții nu se mai prevede o cale de atac împotriva hotărârii instanței de fond. Sunt exceptate de la al doilea grad de jurisdicție, contestațiile împotriva sancțiunilor cu amenzi administrative aplicate de procurori, precum și în cazul contravențiilor cu privire la tulburarea ordinii și liniștii publice.

Recomandăm atât pentru Republica Moldova cât și pentru România, următoarele: **a)** martorii asistenți nu pot fi colaboratori ai organului constatator; **b)** trebuie prevăzută o egalitate de tratament în ceea ce privește respectarea principiului constituțional de egalitate în drepturi a persoanelor fizice și persoanelor juridice de drept privat, cu drepturile pe care le au instituțiile publice prin organele acestora, de constatare a contravențiilor; **c)** trebuie prevăzută modalitatea de sancțiune administrativă și patrimonială a agenților constatatori, a instituțiilor de control în solidar cu agenții constatatori care se fac vinovați de nerespectarea legalității în materia aplicării sancțiunilor contravențiilor.

4.3. Sancțiuni contravenționale aplicate persoanelor fizice și juridice

Sancțiunea contravențională este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare care se aplică persoanei care a săvârșit o contravenție. În Republica Moldova, sancțiunile contravenționale principale sunt următoarele: **a)** avertismentul; **b)** amendă; **c)** privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate și privarea de dreptul de a deține anumite funcții; **d)** aplicarea punctelor de penalizare și privarea de dreptul special (dreptul de a conduce vehicule, dreptul de a deține armă și portarmă; **e)** muncă neremunerată în folosul comunității; **f)** arestul contravențional; **g)** expulzarea.

În România, sancțiunile contravenționale principale sunt avertismentul, amenda contravențională și prestarea unei activități în folosul comunității, iar sancțiunile contravenționale complementare sunt: **a)**confiscarea bunurilor destinate, folosite sau rezultate din contravenții; **b)**suspendarea sau anularea actului prin care se desfășoară o activitate; **c)**închiderea unității; **d)**desființarea lucrărilor și aducerea terenului în starea inițială; **e)**blocarea contului bancar. În funcție de natura contravenției care se constată, pot fi agenți constatatori primarul, ofițerii și subofițerii din cadrul Ministerului de Interne, special abilitați sau persoanele împuternicite în acest scop de miniștri și de alți conducători ai autorităților administrației publice centrale, de prefecti, de președinți ai consiliilor județene, primari, de primarul general al Municipiului București, precum și de alte persoane prevăzute în legi speciale.

4.4. Procedura atragerii la răspundere contravențională a organelor autorităților publice

Legea Contenciosului Administrativ din România [3], la fel ca și legea contenciosului administrativ din Republica Moldova [2], prevede răspunderea administrativă a debitorului față de stat și față de creditorul obligației, în cazul în care debitorul nu-și îndeplinește obligația din titlul executor în termen. Spre deosebire de Legea Contenciosului Administrativ din Republica Moldova, în Legea Contenciosului Administrativ din România, se prevăd sancțiuni administrative concrete în caz de neexecutare și nerespectare a hotărârii judecătorești irevocabile în termenul prevăzut de lege. Pentru ca instanța să aplice măsura amenzilor cominatorii pentru fiecare zi de întârziere în executarea obligației, creditorul trebuie să se adreseze din nou instanței de contencios administrativ. Apreciem că sistemul legislativ din Republica Moldova trebuie îmbunătățit prin introducerea sancțiunii administrative cu amenzi cominatorii. De asemeni, hotărârile instanței de contencios administrativ prin care se aplică măsura amenzilor cominatorii, ca sancțiune către stat, trebuie să constituie actul de sesizare a începerii urmăririi penale în procesul penal. Pe această cale se realizează punerea în mișcare a activității de judecată în procesul penal, prin eliminarea birocrăției din cadrul organelor de anchetă penală. Se realizează astfel o eficientizare a răspunderii administrative, prin transferul direct al acesteia în răspunderea penală. Pe această cale se realizează un echivalent în privința principiului constituțional de egalitate în drepturi, potrivit căruia în fața legii, atât cetățenii cât și autoritățile publice, trebuie să fie egali. Principiul constituțional că nimeni nu este mai presus de lege trebuie aplicat în egală măsură, atât pentru cetățeni cât și pentru autoritățile publice.

4.5. Concluzii, prezintă constatările din capitolul „Răspunderea administrativ contravențională”.

CAP. 5: RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIV PATRIMONIALĂ

5.1. Aspecte conceptuale ale răspunderii administrativ patrimoniale

În Republica Moldova, răspunderea administrativ patrimonială nu are o definiție clară, neregăsindu-se în conceptele autorilor de lucrări în materia răspunderii administrative. Legea de contencios administrativ din Republica Moldova nu cuprinde reglementări în acest sens. Ideea de răspundere administrativ patrimonială pentru judecatori, a apărut pentru prima dată prin modificările aduse la Legea 544-XIII/20.07.95 [29] până la 08.07.2010, cu privire la statutul judecătorului. Chiar și prin aceste modificări, se constată o protecție din partea legiutorului pentru judecătorii care se fac vinovați de erori judiciare, rea-credința și neglijență gravă în judecarea cauzelor, prin lipsa definirii clare a

acestor termeni. În România, răspunderea administrativ patrimonială reprezintă o formă de răspundere specifică dreptului administrativ. Activitatea administrației produce uneori prejudicii particularilor, prejudicii pentru care administrația urmează să răspundă în urma litigiilor soluționate de instanțele de judecată. Se constată că în perioada regimului comunist, în ambele state se mergea pe ideea lipsei de răspundere din partea organelor administrației statale față de cetățeni, pe baza aplicării principiului suveranității. Potrivit acestui principiu, toți cetățenii trebuiau să se supună, iar în caz de prejudicii din partea administrației, nu puteau să pretindă nici un fel de despăgubiri. Răspunderea administrativ-patrimonială are reguli speciale, care variază în funcție de nevoile serviciului și de necesitatea de a concilia drepturile statului cu drepturile private [37]. Soluția autonomistă, independentă, de exercitare a controlului administrativ împotriva actelor emise de autorități, a fost instituită din punct de vedere normativ-legislativ, în premieră pentru țările europene, prin adoptarea Legii din 11.02.1864, pentru înființarea Consiliului de Stat din România [1].

Ulterior, modelul a fost preluat și de statul francez, care a adoptat decizia Blanco din 1873, prin care s-a stabilit că pentru pagubele cauzate particularilor prin faptele persoanelor care îndeplinesc anumite servicii publice, nu se pot aplica principiile stabilite în Codul civil pentru raporturile dintre particulari. Astfel, spre deosebire de alți teoreticieni care au afirmat că istoria răspunderii administrative a administrației a început cu Decizia Blanco din 1873, noi am constatat în cadrul cercetării că, din punct de vedere al actelor normativ-legislative, România a fost primul stat care a adoptat legi în domeniul răspunderii administrative, în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Ulterior, Decizia Blanco avea să domine regimul răspunderii administrației, susținută în doctrina occidentală, promotoare a tezei că răspunderea administrației și, mai pe larg, răspunderea puterii publice, despărțită de răspunderea privată, constituie un corp de principii autonome de drept administrativ [38]. Constituția României [39] conține dispoziții conform art. 21, 44, 52, 53 și 123 alin.(5), prin care se recunoaște dreptul fundamental al cetățeanului român de a fi despăgubit pentru prejudiciile produse prin actele administrative ale autorităților publice.

În ceea ce privește angajarea răspunderii administrativ patrimoniale, Legea 554/2004 a contenciosului administrativ din România [3], prevede exercitarea a trei forme de acțiune, și anume o acțiune îndreptată numai împotriva autorității pârâte, o acțiune îndreptată exclusiv împotriva funcționarului și o acțiune îndreptată concomitent împotriva autorității și funcționarului.

5.2. Formele răspunderii administrativ patrimoniale

În ceea ce privește Legea contenciosului administrativ din Republica Moldova [2], constatăm cu regret că nu s-au făcut referiri în acest sens de către autorii de lucrări în materia răspunderii administrativ patrimoniale. Se remarcă faptul că în lipsa unei prevederi legale, contractele administrative sunt exceptate de la controlul pe calea contenciosului administrativ. Din cercetările efectuate a rezultat că în Republica Moldova, cel puțin până la nivelul datei de 25.10.2010, nu trebuie să se cunoască în public ce contracte derulează particularii cu autoritățile publice, din banii publici.

În România, potrivit teoriilor formulate de profesorul Antonie Iorgovan [21, p.461], formele răspunderii administrativ patrimoniale se împart în două categorii, și anume formele prevăzute de lege, care sunt consacrate expres în Legea 554/2004 [3] și Constituția României [39], și formele deduse din doctrină și jurisprudență, precum și din unele soluții legislative generale, care nu sunt însă reglementate de o lege-cadru. Din punct de vedere al laturii subiective, răspunderea administrativ patrimonială poate fi obiectivă, care intervine

indiferent de vinovăția autorității publice chemată să răspundă și subiectivă, care este bazată pe culpa autorității publice răspunzătoare.

5.3. Procedura atragerii răspunderii administrativ patrimoniale a Statului Român.

Între Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, este încheiat acordul privind colaborarea din domeniile științei, învățământului și cercetării, aprobat în România prin HG 525/03.09.1992, pentru aprobarea Acordului privind colaborarea în domeniile științei, învățământului și culturii dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, ratificat fără rezerve de Parlamentul României prin Legea 39/1999 [40] pentru ratificarea acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice, acordate de instituții de învățământ acreditate în România și în Republica Moldova, semnat la Chișinău la 20.06.1998. Constatăm că obligațiile prevăzute de tratatele în vigoare nu au fost executate întocmai și cu bună credință de către autoritățile din România privind echivalarea diplomei dobândite în Republica Moldova. Din acest motiv în lucrare se tratează aspecte de realizare a acestor drepturi pe calea instanțelor de contencios administrativ. Astfel, prin intermediul Înaltei Curți de Casație și Justiție din România s-a realizat o practică de recunoaștere de către România a diplomelor și titlurilor științifice dobândite în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova. Pe parcursul anului 2010, s-au perfecționat acordurile între ambele state ca rezultat al pogresului democratic realizat de Republica Moldova în contextul de pregătire a țării pentru aderare la Uniunea Europeană.

5.4. Aspecte practico-științifice în drept comparat asupra Legii de contencios administrativ din Republica Moldova și România

În esență, instituția contenciosului administrativ este mijlocul procedural de atragere a răspunderii administrativ patrimoniale, a unei autorități publice ca persoană juridică și a funcționarului vinovat de greșeala administrativă, împotriva căreia persoana prejudiciată se poate îndrepta în acțiune în solidar cu autoritatea publică. În acest sens, în timp ce în România se constată o adaptare a legii contenciosului administrativ la cerințele societății moderne, prin asigurarea de mijloace eficiente de răspundere administrativ contravențională și administrativ patrimonială, în Republica Moldova se constată existența unei legi cu lacune în privința asigurării procedurii necesare de tragere la răspundere administrativ contravențională și administrativ patrimonială a autorității publice și a funcționarului vinovat. Este de remarcat totuși, voința statului moldovean de a adopta cât de cât o lege a contenciosului administrativ, care este la jumătatea dintre eficiență și ineficiența în raporturile juridice dintre societatea civilă, reprezentată prin cetățean și persoana juridică particulară, pe de o parte și, respectiv autoritatea publică vinovată de culpa administrativă în solidar cu funcționarul public, pe de alta parte.

Cu regret constatam că în Legea de contencios administrativ din Republica Moldova, legiuitorul s-a oprit doar asupra procedurii de aplicare a sancțiunilor administrativ contravenționale împotriva organelor de conducere din autoritățile publice doar în cazul în care acestea nu trimit în termenul prevăzut de instanță actele solicitate la dosar, nu însă și pentru cazurile de nerespectare a hotărârilor judecatorești irevocabile dispuse de instanțele de contencios administrativ.

5.5. Concluzii, prezintă constatările din capitolul „Răspunderea administrativ patrimonială”.

III. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Lucrarea de doctorat constituie o cercetare doctrinar-teoretică și normativ-legislativă în plan comparat a răspunderii administrative din Republica Moldova și din România.

1) Referitor la răspunderea administrativă, în urma cercetărilor efectuate, am ajuns la următoarele concluzii: **a)** viața socială nu poate fi concepută fără răspundere; **b)** orice abatere atrage de la sine răspundere; **c)** conceptul de răspundere semnifică o reacție de dezaprobare a societății față de o acțiune sau inacțiune umană; **d)** răspunderea juridică reprezintă un raport juridic de constrângere; **e)** sancțiunea juridică reprezintă obiectul răspunderii juridice; **f)** pedeapsa este o sancțiune suplimentară, despăgubirea primează; **g)** oamenii hotărându-se să trăiască în societate, au cedat puterii sociale dreptul de a sancționa; **h)** răspunderea administrativă este o componentă a răspunderii juridice; **i)** răspunderea administrativă este o răspundere autonomă și distinctă față de răspunderea civilă, penală și răspunderea disciplinară a salariaților conform dreptului muncii; **j)** legile sunt făcute în așa fel, ca cei care conduc să nu răspundă față de cei care sunt conduși. Astfel, parlamentarii nu răspund pentru votul lor, iar magistrații pentru hotărârile lor. Se recomandă extinderea domeniului de răspundere administrativă, cu aplicabilitate la membrii guvernului, procurori și judecători.

2) Referitor la răspunderea administrativă a primarului, se constată, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru România, inexistența unei prevederi în Legea 436-XVI/28.12.2006 [41] și Legea 215/2001 modificată prin Legea 59/2010 [33], de atragere a răspunderii administrative a primarului, pentru cazurile de anulare în mod repetat de către instanțele judecătorești a unor acte administrative adoptate de acesta. În aceste condiții intervine necesitatea, pentru Republica Moldova, a completării Legea 436-XVI/2006 [41], cu art.(2) lit.f): “mandatul primarului încetează înainte de termen, în caz de anulare de către instanța judecătorească în interval de un an calendaristic prin hotărâre definitivă și irevocabilă, a două decizii emise de acesta”. Dacă pe parcursul unui an calendaristic se ajunge ca prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă să se anuleze două acte administrative emise de un primar din România, recomandăm ca mandatul primarului în cauză să se considere încetat de drept.

O schimbare necesară, atât pentru Republica Moldova cât și pentru România, ar fi ca referendumul de încetare a mandatului de primar înainte de termen și/sau a consiliului local, să aibă loc în urma strângerii unui procent de 25% din semnăturile cetățenilor cu drept de vot ai localității, iar validarea referendumului și încetarea mandatelor aleșilor locali să aibă loc prin simpla majoritate a celor care au votat.

3) Referitor la răspunderea administrativă a consilierilor recomandăm pentru Republica Moldova ca sancțiunea administrativă referitoare la consiliul local, prevăzută în Legea 436/2006 din Republica Moldova [41, art.25(1), a) și (2)], să fie preluată textual în Legea 215/2001, republicată, din România: “(1) Consilierul poate fi prezent la ședința consiliului, însă nu participă la adoptarea deciziilor în condițiile existenței unui conflict de interese, atunci când: a) el personal, soția (soțul), copiii, părinții săi au un interes patrimonial în problema supusă dezbaterii; (2) Deciziile adoptate de consiliul local cu încălcarea dispozițiilor alin.(1) pot fi declarate nule, în condițiile legii, de către instanța de c.adm..”

4) Referitor la răspunderea ministerială se constată în Republica Moldova că lipsește o lege având ca obiect răspunderea ministerială, pentru miniștrii aflați în exercițiul funcției și respectiv după încetarea mandatului de miniștri.

În acest caz recomandăm pentru Republica Moldova, adoptarea unei legi a răspunderii ministeriale, prin preluarea modelului cadru din Legeanr.115/1999 privind responsabilitatea ministerială din România, republicată în Monitorul Oficial nr.200/23.03.2007 [42], împreună cu recomandările aferente, propuse în teză.

În paralel se constată că în România legislația actuală este anevoioasă în acest domeniu deoarece se prevede acordul de începere a urmăririi penale de către majoritatea parlamentară. Din acest motiv, recomandăm pentru România, ca cercetarea penală împotriva membrilor din Guvern să nu mai fie determinată de acordul Parlamentului.

Printre recomandările avute pentru ambele state se pot enumera: a) recunoașterea dreptului pentru puterea judecatorească, de a atrage de drept demiterea miniștrilor din guvern, în condițiile în care toți procurorii și/sau judecătorii participă la grevă împotriva guvernului; b) pentru miniștrii în exercițiu și pentru foștii miniștri, să se aplice procedura penală de drept comun, prin cercetarea acestora de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție pentru România și de Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție pentru Republica Moldova.

5)Referitor la răspunderea administrativă a organelor executive din partidele politice, s-a constatat atât pentru Republica Moldova cât și pentru România ca partidele politice nu practică înregistrarea filialelor sau organizațiilor teritoriale, în calitate de dezmembărăminte ale acestora. Drept urmare recomandăm pentru cele două state: **a)** instituirea obligației de înregistrare a subdiviziunilor teritoriale la organul administrației de stat competent teritorial, în termen de 30 de zile de la data înregistrării în Registrul Partidelor Politice a formațiunii de la nivel național, sub sancțiunea decăderii partidului în cauză, din dreptul de a-și continua activitatea politică; **b)** instituirea obligației de întocmire și de înregistrare de contracte individuale de muncă, care să se încheie între organul colectiv de conducere reprezentat prin Biroul Permanent Național, după caz, de Biroul Permanent Județean, în calitate de angajator și organul de execuție, președinte, în calitate de angajat, înregistrat inclusiv la autoritatea de control pentru partide și organizații politice din țară, pentru a fi posibilă angajarea răspunderii administrativ disciplinare și patrimoniale a organelor de conducere care încalcă legislația administrativă și fiscală.

6)Referitor la răspunderea administrativă a statului, prin garantarea dreptului la apărare prin avocați, în Republica Moldova se apreciază următoarele: **a)** modalitatea de admitere în profesia de avocat care se face pe baza unui examen la care participă și reprezentanți din partea Ministerului de Justiție; **b)** existența Instituției Avocaților Publici, specializată în asigurarea apărării din oficiu. În acest caz, ar trebui avută în vedere și echivalarea examenului de definitivat din avocatură cu examenul de admitere în magistratură. Prin comparație, se observă că Legea de organizare și exercitare a profesiei de avocat din România [31], în vigoare în semestrul 1 din 2010, aduce atingere dreptului garantat la apărare, ca garanție pe care statul trebuie să o asigure în exercitarea procesului penal pentru învinuții sau inculpații care nu au posibilități materiale de a-și asigura un apărător angajat, prin delegarea acestui serviciu inclusiv pentru avocatul stagiar.

Astfel, pentru România formulăm următoarele recomandări: **a)** încadrarea serviciilor de asistență juridică, în categoria serviciilor bazate pe cerere și ofertă; **b)** examenele de admitere în profesie și definitivatul pentru avocații stagiați să se facă în centre universitare cu posibilitatea participării unor judecători sau procurori în comisia de examinare a candidaților.; **c)** înființarea instituției avocatului public, cu organizare și funcționare sub control de stat, care să preia asigurarea apărărilor din oficiu, ca metodă și mijloc de garantare al dreptului la apărare de către stat, întrucât statul răspunde administrativ-

patrimonial în relațiile cu cetățenii, pentru ce nu controlează, fiind condamnat prin hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului; **d**) echivalarea examenului de admitere în profesia de magistrat cu examenul de admitere în profesia de avocat; **e**) admiterea în profesia de avocat cu scutire de examen pentru doctorii în științe juridice și a notarilor, consilierilor juridici și organelor de cercetare penală cu studii juridice care dovedesc o vechime de 10 ani și **f**) preluarea activității asistenței juridice din oficiu de instituția avocatului public cu organizarea și funcționarea sub controlul instituției Avocatului Poporului, reglementată prin instituția ombudsman-ului [46] din ambele state. Ambele state ar trebui să dispună măsuri pentru asigurarea pluralismului organizațiilor profesionale de drept privat ale avocaților, pe specializări de drept: civil, penal, administrativ și comercial.

7) Referitor la răspunderea administrativă a procurorilor și judecătorilor, constatăm că în Republica Moldova, noțiunea de răspundere administrativă a căpătat un progres spectaculos prin modificările legislative aduse la Legea 544/20.07.1995 [51], intrate în vigoare din 08.07.2010, în timp ce în România, noțiunea de răspundere administrativă a magistraților este pur formală deoarece, în realitate, aceștia nu sunt supuși unui control administrativ eficient din partea instituțiilor cu atribuții de control pe linia puterii judecătorești. *Constatări pentru Republica Moldova:* **a**) lipsa unei bune definiții pentru termenii “rea-credință” și “erori” comise de procurori; **b**) lipsa unei bune definiții cu privire la termenii de “rea-credință” și “neglijență gravă” în exercitarea activității de judecător; **c**) lipsa unei prevederi cu privire la asigurarea pentru malpraxis a judecătorului și procurorului.

Am constat pentru România lipsa unor prevederi utile precum: **a**) o bună definiție pentru termenii de “erori judiciare”, “rea-credință” și “gravă neglijență”; **b**) o prevedere cu privire la asigurarea pentru malpraxis a judecătorului și procurorului; **c**) o prevedere legislativă cu privire la numirea judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție de către Parlamentul României la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii; **d**) o prevedere legislativă de tragere la răspundere administrativă a magistraților (procurori și judecători), în cauze de încălcare din motive imputabile a termenelor rezonabile de examinare a cauzelor aflate în lucru sau încălcarea normelor imperative ale legislației; **e**) o prevedere de tragere la răspundere disciplinară pentru judecători în cazurile de încălcare a termenelor de redactare a hotărârii judecătorești; **f**) o prevedere de tragere la răspundere disciplinară pentru judecători în caz de nepublicare din motive imputabile judecătorului a hotărârilor pe pagina web a instanței; **g**) o prevedere de tragere la răspundere disciplinară, pentru încălcarea de către judecători și de către procurori a incompatibilităților și interdicțiilor care îi privesc; **h**) o prevedere de tragere la răspundere administrativ disciplinară și patrimonială pentru judecători, în cazurile de emitere a unei hotărâri care ulterior a fost declarată de Curtea Europeană A Drepturilor Omului drept hotărâre prin care au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale omului; **i**) o cale de atac împotriva refuzului Inspecției Judiciare, de a sesiza Comisia de Disciplină pentru Judecători sau Procurori; **j**) apreciem ca este prea mic termenul de un an de zile de la data săvârșirii faptei, după care intervine prescripția răspunderii administrativ-disciplinară prevăzută pentru procurori și judecători.

Drept urmare recomandăm pentru România următoarele: **a**) în materie de control a actelor administrative efectuate de către procurori în etapa de cercetare penală, sa se înființeze pe lângă fiecare parchet, Instituția Judecătorului de Instrucție, care să verifice din oficiu sau la cererea persoanelor interesate, legalitatea și temeinicia actelor și măsurilor dispuse de procuror în timpul activității de cercetare penală, pe principiul de distribuire aleatorie a dosarelor pe complete de judecată;

b) să se instituie răspunderea administrativ patrimonială împotriva judecătorilor a căror hotărâri au constituit obiectul condamnării statului la despăgubiri civile prin hotărâri judecătorești pronunțate de instanțele internaționale, cu excepția judecătorilor care au făcut să se consemneze opinie separată;

c) reglementarea căilor de atac împotriva refuzului Inspecției Judiciare de a sesiza Comisia de Disciplină pentru Judecători sau Procurori;

d) modificarea termenului de un an de zile de la data săvârșirii faptei, după care intervine prescripția răspunderii administrativ-disciplinară prevăzută pentru procurori și judecători, într-unul de minim un an de zile de la soluționarea irevocabilă a procesului în care magistratul a săvârșit abaterea.

Printre recomandările comune pentru ambele state, se pot enumera: **a)** în materia cererilor de recuzare, precum și în materia plângerilor administrative formulate împotriva procurorilor și/sau judecătorilor, să se formeze proces după regulile de judecată stabilite în dreptul comun pentru cererile de ordonanță presedentială, prin participarea la proces cu drepturi egale între părți, respectiv judecătorii și/sau procurorii recuzați și petiționarii reclamânți;

b) în materia procedurii de deschidere a ședințelor de judecată, începerea acestora să aibă loc prin depunerea jurământului de către membrii din complet și îndeplinirea condiției afișării la loc vizibil pe holul instanței a fotografiilor cu datele de identificare ale membrilor din complet și incompatibilitățile acestora;

c) în materia îmbunătățirii legislației în vigoare pentru eficientizarea răspunderii administrative a procurorilor și judecătorilor, să se instituie răspunderea administrativ disciplinară pentru procurorii și judecătorii care încalcă normele de drept material;

d) în plan legislativ pentru eficientizarea răspunderii administrative a magistraților care declară grevă, recomandăm ca aceștia să se considere demisi de drept din funcția de magistrat. Ca excepție, se propune ca în condițiile în care toți procurorii și/sau judecătorii de la nivel național participă la grevă, să nu se mai atragă consecința demiterii acestora, însă protestul să se considere vot de blam împotriva Guvernului, având drept consecință emiterea de către președintele țării, în termen de 10 zile de la inițierea protestului, a decretului de destituire din funcție a primului-ministru și a miniștrilor din cabinet.

În plan legislativ se propune adoptarea unei mai bune definiții pentru termenii de „erori judiciare”, „rea-credință” comuni pentru legislația în materie din Republica Moldova și România, „gravă neglijență” în România și „neglijență gravă” în Republica Moldova, astfel:

A) *Cu privire la procurorii din Republica Moldova și România:* -,eroarea judiciară” se încadrează astfel: **a)** persoana care a fost condamnată definitiv în cadrul unui proces penal, dacă în urma rejudecării cauzei s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare;

b) persoana care în cursul procesului penal, a fost privată de libertate, ori căreia i s-a restrâns libertatea, dacă în urma judecării cauzei sau a rejudecării într-o cale extraordinară de atac, a fost pusă în libertate;

c) persoana care a fost privată de libertate în cursul procesului penal, după ce a intervenit prescripția, amnistia sau dezincriminarea faptei;

-,rea-credință” se încadrează astfel: **a)** când procurorul încalcă cu știință, normele de drept material sau procesual, urmărind sau acceptând prejudicierea unei persoane;

b) când procurorul nesocotește în mod grav și nescuzabil, normele de drept material sau procesual;

B) *Cu privire la magistrații din Republica Moldova și România: -„reaua-credință”* să aibă unul dintre următoarele înțelesuri: **a)** atunci când magistratul încalcă cu știință normele de drept material sau procesual, urmărind sau acceptând prejudicierea unei persoane;

b) manipularea intenționată a instrumentelor juridice de drept material și procesual în scopul prejudicierii părții vătămate;

c) intenția frauduloasă în aplicarea legii, cu consecința prejudicierii părții vătămate;

d) manipularea intenționată a normei legale și a principiilor generale de către magistrat, dacă prin aceasta s-a produs un prejudiciu persoanei vătămate.

-„*gravă neglijență*” să aibă unul din următoarele înțelesuri: **a)** nesocotirea de către magistrat, din culpă, în mod grav și nescuzabil, a normelor de drept material sau procesual;

b) încălcarea raționamentului judiciar și a normelor legale, dincolo de o diligență obiectivă, dacă prin aceasta s-a produs un prejudiciu persoanei vătămate;

c) necunoașterea de către judecător a regulilor în cadrul cărora se desfășoară activitatea acestuia de natură a prejudicia partea vătămată;

d) în plan legislativ, pentru implementarea unei condiții și determinări de asigurare pentru riscurile ce decurg din activitatea profesională a magistraților și pentru malpraxis. Propunem ca în Legea303/2004 [32] din România, și în Legea294/2008 [50] și Legea544/1995 [51] din Republica Moldova, să se introducă un nou art.cu următorul conținut: *„Pentru malpraxis și riscurile ce decurg din activitatea profesională, magistrații sunt obligați să încheie o asigurare de răspundere civilă pentru erori judiciare săvârșite din gravă neglijență.”*

8)Referitor la comisiile de disciplină pentru funcționarii publici, apreciem că înființarea comisiilor de disciplină din Republica Moldova și din România, înfrânge principiul constituțional potrivit căruia este interzisă înființarea de instanțe extraordinare. Recomandăm ca locul comisiilor de disciplină să fie luat de către instanțele judecătorești competente instituțional să judece faptele funcționarilor publici.

9)În ceea ce privește răspunderea administrativ-disciplinară a funcționarului public, atât din Republica Moldova, cât și din România, recomandăm: **a)** în structurile administrației publice să se distingă clar, atât prin apartenență cât și prin relații de organizare și conducere, care sunt organele de conducere cu caracter politic și care sunt organele de conducere și de reprezentativitate cu caracter tehnic;

b) secretarul unei autorități a administrației publice, asemenea ca și organele ierarhic superioare din instituțiile de coordonare, organizare și control din cadrul Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, să nu fie numite de organul politic;

c) instituirea stării de incompatibilitate a funcționarului public de la orice nivel, cu aceea de membru al unei organizații politice;

d) modificarea termenului de prescripție a răspunderii administrativ-disciplinară, de la un an de zile de la data săvârșirii faptei, la minim un an de zile de la data de soluționare irevocabilă a acțiunii în instanță.

10)În ceea ce privește răspunderea administrativ-disciplinară a magistraților recomandăm ca, Ordonanța de începere a urmăririi penale dispusă de procuror, să fie supusă controlului judecătorec, prin completarea textului de lege din Codul de procedură penală din România [61, art.2781, pct. (1)], după cum se arată în lucrare. În această situație, instanțele penale judecătorești nu vor mai fi încărcate cu dosare penale care cuprind erori judiciare, precum fapte de abuz generate de influențe politice sau ierarhic superioare din cadrul sistemului judiciar.

Am arătat că în Republica Moldova, actualul Codul de procedură penală prevede exercitarea controlului judecătoresc împotriva actelor și măsurilor dispuse de procuror în dosarele de cercetare penală, apreciind faptul că în acest stat, cu o vechime destul de tânără în democrație, s-a înființat prin lg. instituția judecătorului de instrucție, reglementată prin Legea 514-13/06.07.1995 [62, art.6, pct.1], republicată. Apreciem că sistemul legislativ din Republica Moldova în materia controlului actelor efectuate de procuror, este mai eficient decât sistemul legislativ din România.

11) Recomandăm implementarea în cadrul legislativ din Republica Moldova a procedurii aprobării tacite, ca formă de răspundere administrativ disciplinară și metodă simplificată de obținere de acorduri, avize, licențe și autorizații de la autoritățile publice, care presupune recunoașterea de drept a cererii de autorizare din petiție, în lipsa unui răspuns în termen de 30 de zile.

12) Referitor la autoritățile competente să soluționeze cazurile contravenționale, constatăm cu privire la Codul contravențional din Republica Moldova, următoarele:

a) contravine art.21 din Constituție, referitor la prezumția nevinovăției;

b) nu este reglementată modalitatea recunoașterii persoanei contraveniente, drept victimă în situația de desființare a contravenției pe calea procedurii de judecată;

c) nu se prevede cine este incompatibil să fie martor asistent în cadrul sancțiunii contravenționale. În RO, O.G.2/2001 [68], nu cuprinde referiri la prezumția de nevinovăție a contravenientului și nu este reglementată modalitatea recunoașterii persoanei contraveniente, drept victimă în situația de desființare a contravenției pe calea procedurii de judecată.

Astfel, recomandăm pentru Republica Moldova și România următoarele: **a) martorii asistenți nu pot fi colaboratori ai organului constatator;**

b) trebuie prevăzută o egalitate de tratament în ceea ce privește respectarea principiului constituțional de egalitate în drepturi a persoanelor fizice și persoanelor juridice de drept privat, cu drepturile pe care le au instituțiile publice prin organele acestora, de constatare a contravențiilor;

c) trebuie prevăzută modalitatea de sancțiune administrativă și patrimonială a agenților constatatori, a instituțiilor de control în solidar cu agenții constatatori care se fac vinovați de nerespectarea legalității în materia aplicării sancțiunilor contravenționale;

d) recomandăm dublul grad de jurisdicție;

13) Referitor la procedura atragerii răspunderii contravenționale a organelor autorităților publice, prin amenzi cominatorii, pentru neexecutarea hotărârilor judecătorești irevocabile, recomandăm pentru Republica Moldova introducerea sancțiunii administrative cu amenzi cominatorii în Legea de contencios administrativ. În același timp, recomandăm ambelor state ca hotărârile instanței de contencios administrativ prin care se aplică măsura amenzilor cominatorii, ca sancțiune administrativ contravențională care se achită la stat, să se comunice din oficiu la parchet ca act de sesizare pentru începerea urmăririi penale împotriva organelor de reprezentare ale autorității publice debitoare, sub aspectul neexecutării/nerespectării hotărârilor judecătorești irevocabile.

14) S-a constatat, în ceea ce privește “Procedura atragerii răspunderii administrativ patrimoniale a Statului Român, pentru neechivalarea diplomelor și nerecunoașterea titlurilor științifice de doctor în drept obținute în alte state”, necesitatea adoptării unei reglementări de eliminare a procedurii de echivalare a diplomelor de licență și a titlurilor științifice în cadrul statelor care au aderat prin tratate internaționale de recunoaștere

reciprocă a titlurilor științifice, deoarece acestea, în condițiile existenței unui tratat, au o valabilitate universală, fără îndeplinirea altor proceduri.

15) Referitor la *“Aspecte practico-științifice în drept comparat asupra Legii de contencios administrativ din Republica Moldova și România”*, am constatat că în Republica Moldova, în Legea 793-XIV/10.02.2000 [15] nu există prevederi cu privire la răspunderea administrativ contravențională a conducătorului autorității publice, în cazul neexecutării în termen legal a hotărârii judecătorești irevocabile, ceea ce a dus la formularea următoarelor recomandări:

- *pentru Republica Moldova*: introducerea unor modificări și completări la Legea 793/2000 [15] a contenciosului administrativ, astfel: **a)** art.32(3), să aibă următorul conținut: „În caz de neexecutare a obligației de către debitor în termenul prevăzut în hotărârea judecătorească irevocabilă pronunțată de instanța de contencios administrativ, după caz, a termenului stabilit la art.32(2) din lege (30 de zile), de la data de la care hotărârea a devenit irevocabilă, conducătorului autorității publice în a cărei sarcină a fost pusă executarea acesteia, i se va aplica la cererea reclamantului sancțiunea amenzilor cominatorii, în valoare de 20% pe zi de întârziere din venitul lunar realizat”;

b) introducerea art.32(5): „Nerespectarea hotărârilor judecătorești nici după data de aplicare a amenzilor cominatorii pe zi de întârziere în executarea obligației, nejustificată, constituie infracțiune de neexecutare a hotărârii judecătorești, cu sancțiune de la 6 luni la 3 ani de închisoare;

c) introducerea art.32(6): „Cererile de la art.32(4) și (5) se judecă în camera de consiliu, fără citare părți cu scutire de taxă judiciară”;

d) extinderea controlului de contencios administrativ inclusiv în domeniul contractelor administrative, ca mijloc de asigurare a transparenței în efectuarea cheltuielilor publice.

- *pentru România*: **a)** preluarea textului de lege din art.22(3) din legea contenciosului administrativ din Republica Moldova, astfel: „Pârâtul este obligat să prezinte instanței documentele solicitate la prima zi de înfățișare, în caz contrar, i se aplică o amendă judiciară în mărime de până la 10 salarii minime pentru fiecare zi de întârziere nejustificată. Aplicarea amenzilor judiciare nu scutește pârâtul de obligația de a prezenta documentele solicitate”; **b)** amenzile cominatorii să se aplice în cuantum de 20% din venitul brut lunar realizat de către organul executiv al unității administrative și/sau funcționarul public care a fost chemat în judecată, prin modificarea prevederii actuale, potrivit căreia amenzile cominatorii se calculează la 20% pe zi de întârziere, din salariul minim pe economie.

BIBLIOGRAFIE

- 1.) Legea din 11.02.1864, pentru înființarea Consiliului de Stat din România
- 2.) Legea 793-XIV/10.02.2000 a contenciosului administrativ din Republica Moldova, publicată în Monitorul Oficial 34/231/24.03.2000.
- 3.) Legea 554/2004 a contenciosului administrativ din România, Monitorul Oficial 1154/2004, modificată prin Legea 262/2007.
- 4.) Legea din 12.07.1866, pentru împărțirea diferitelor atribuțiuni ale Consiliului de Stat din România
- 5.) Legea din 01.07.1905, pentru reorganizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție din România
- 6.) Legea din 25.03.1910 a Curții de Casație din România
- 7.) Legea din 17.02.1912, de reorganizare a Curții de Casație și Justiție din România

- 8.) Constituția României din 1923, publicată în Monitorul Oficial 282/29.03.1923
- 9.) Legea din 23.12.1925, pentru contenciosul administrativ din România
- 10.) Legea 1/26.07.1967, privind judecarea de către tribunale a cererilor celor vătămați în drepturile lor prin acte administrative ilegale, publicată în Buletinul Oficial al României 67/26.07.1967
- 11.) Legea 29/07.11.1990 a contenciosului administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României 122/08.11.1990
- 12.) Pactul Ribbentrop-Molotov, cunoscut și ca Pactul Stalin-Hitler, a fost un tratat de neagresiune încheiat între Uniunea Sovietică și Germania nazistă, semnat la Moscova, la 23 august 1939 de ministrul de externe sovietic Viaceslav Molotov și ministrul de externe german Joachim von Ribbentrop, în prezența lui Stalin.
- 13.) Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată în Monitorul Oficial din 18.08.1994
- 14.) Legea 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat din România, republicată în 2004, Monitorul Oficial 116/1995
- 15.) Legea 303/28.06.2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor, din România, publicată în Monitorul Oficial 826/13.09.2005.
- 16.) Legea 215/23.04.2001, privind administrația publică locală din România, modificată prin Legea 59/31.03.2010, Monitorul Oficial 95/2010.
- 17.) Legea nr.14/2003 a partidelor politice, M.Of. din RO nr.25 din 17.01.2003
- 18.) Orlov M., Drept Administrativ, Editura Epigraf, Chișinău, 2001, 117 p.
- 19.) Vedinaș V., Drept Administrativ, Universul Juridic, București, 2009, 516 p.
- 20.) Prisăcaru V. I., Tratat de drept administrativ român – partea generală – ediția II, revăzută și adăugită, Editura ALL, 1996, 601 p.
- 21.) Iorgovan, A., Tratat de drept administrativ, vol. I, II, III, Ed. Nemira & CO SRL, 1996, 378 p.
- 22.) Furdui, S., Dreptul contravențional, Ed. Cartier Juridic, Chișinău, 2005, 248p
- 23.) Costachi, G., Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova Chișinău, 2009, Ed. „Tipografia Centrală” Chișinău, 235 p.
- 24.) Legea privind administrarea publică locală nr. 436-XVI/ 28.12.2006, publicată în 09.03.2007 în Monitorul Oficial nr.32-35, art.116, al Republicii Moldova.
- 25.) Legea 115/1999 privind responsabilitatea ministerială din România, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, 200/23.03.2007.
- 26.) Legea din 6 decembrie 1864 pentru constituirea corpului de avocați din România
- 27.) Cauza BOLOS împotriva României - Hotărâre din data de 12 ianuarie 2010 Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), Cererea 33078/03.
- 28.) Legea 294-XVI/ 25.12.2008, cu privire la procuratură din Republica Moldova, intrată în vigoare la 17.03.2009.
- 29.) Legea 544/20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului din Republica Moldova cu modificările și completările ulterioare până la data de 08.07.2010.
- 30.) Legea 158-XVI/04.07.2008, cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public din Republica Moldova, publicată în Monitorul Oficial 230-232/840/ 23.12.2008.
- 31.) Legea 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, din România, consolidată 2009, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, 365/29.05.2007.
- 32.) Ordonanța de Urgență 27/2003 privind procedura aprobării tacite, din România, aprobată prin Legea 486/2003, Monitorul Oficial 827/2003.

- 33.)Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr.218-XVI/ 20.10.2008, publicat în Monitorul Oficial 3-6/15/16.01.2009.
- 34.)Legea 180/2002, privind aprobarea Ordonanței Guvernului 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, 410/25.07.2001.
- 35.)Ordonanța Guvernului 2/2001, privind regimul juridic al contravențiilor din România, actualizată la data de 27.04.2007.
- 36.)Legea 202/2010 privind unele masuri pentru accelerarea solutionarii proceselor, publicata in Monitorul Oficial, Partea I, 714 din 26 octombrie 2010.
- 37.)Chapus R., Droit administratif, Montchrestien, Paris, 1988, tome II, p. 978.
- 38.)Vedel G., Delvolve P., Droit administratif, 12-e edition, P.U.F, Paris, 1990, p.543.
- 39.)Constituția României, republicată prin Legea de revizuire 429/2003.
- 40.)Legea 39/12.03.1999 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Moldova, privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice, acordate de instituții de învățământ acreditate în România și în Republica Moldova, semnat la Chișinău la 20.06.1998.
- 41.)Legea 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată în 2004 și consolidată, din România.

IV. LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Reviste de specialitate din străinătate:

1. Botomei V., ”Răspunderea administrativ-disciplinara a magistraților”, Revista “Закон и жизнь” (“Lege și Viață”), nr. 12 (230) 2010, Chișinău, Republica Moldova, p. 44-53;
2. Botomei V., „Procedura aprobării tacite ca formă de sancțiune administrativă”, Revista “Lege și Viață”, 12(228) 2010, Chișinău, Republica Moldova p. 34-38;
3. Botomei V., „Aspecte practico-științifice in materia de raspundere administrativa a statului pentru incalcarea de catre magistrati a Drepturilor Omului consacrate prin rezolutia Adunarii Generale a Natiunilor Unite“, Revista Nationala de Drept, Republica Moldova, nr 4/2012, p.35-43;
4. Botomei V., Rusu G.M., ”Practică aplicată în materia anulării prin instanță a actelor administrative nelegale adoptate de administrația publică locală, cu privire la înființarea și funcționarea Poliției Locale”, Revista “Lege și Viață”, Republica Moldova, nr.6/2012, p. 20– 24.

Reviste de specialitate din România:

1. Botomei V., “Aspecte practico științifice de drept comparat în materia legii contencios administrativ din Republica Moldova și România”, Buletin Științific nr.16/2009 “Interrelațiile Ecologiei”, Iași, 2009;
2. Botomei V., “Răspunderea autorităților administrației publice”, Buletin Științific nr.16/2009 “Interrelațiile Ecologiei”, Iași, 2009;
3. Botomei V., “Răspunderea administrativă a magistraților”, Revista Națională de Drept, nr. 1/2009, p. 62-75;
4. Botomei V., “Procedura aprobării tacite”, Revista Națională de Drept, nr.1/2009, p. 75-84;
5. Botomei V., “Propuneri de lege ferenda cu privire la comisiile de disciplină din cadrul instituțiilor publice”, Revista Națională de Drept, nr.1/2009, p. 84-90;

6. Botomei V., “Propuneri de lege ferenda în vederea îmbunătățirii sistemului legislativ de răspundere administrativă în exercitarea apărării calificate a petiționarilor, în fața organelor de control administrativ”, Revista Națională de Drept, nr.1/2009, p. 90-98;
7. Botomei V., “Controlul administrativ al actelor din administrația publică locală, metode de eficientizare a răspunderii administrative și propuneri de lege ferenda”, Revista Națională de Drept, nr.1/2009, p. 98-102;
8. Botomei V., Rusu G.M., “Metode de îmbunătățire și de garantare a apărării din oficiu pentru petiționare reprezentate prin avocați”, Revista Națională de Drept, 2/2010, p.2-8;
9. Botomei V., Cobaneanu S., Rusu G.M., “Metode de eficientizare a răspunderii administrative din Republica Moldova prin introducerea procedurii aprobării tacite”, Revista Națională de Drept, nr.2/2010, p. 9-13;
10. Botomei V., Cobaneanu S., Rusu G.M., “Metode de eficientizare a răspunderii administrative în cadrul comisiilor de disciplină pentru funcționarii publici”, Revista Națională de Drept, nr.2/2010, p. 16-18;
11. Botomei V., Cobaneanu S., Rusu G.M., “Metode de eficientizare a răspunderii administrative în cadrul comisiilor de disciplină pentru magistrați”, Revista Națională de Drept, nr.2/2010, p. 21-31;
12. Botomei V., Cobaneanu S., “Referințe constituționale de clarificare a termenului de șef al statului din Republica Moldova, Aspecte practico științifice de modernizare a instituției prezidențiale”, Revista Națională de Drept, nr.2/2010, p. 31-32
13. Botomei V., Rusu G.M., “Procedura aprobării tacite ca formă de sancțiune administrativă și metodă simplificată de obținere de acorduri, avize, licențe și autorizații de la autoritățile administrației publice, în lipsa unui răspuns din partea autorității publice; practică aplicată” Revista Națională de Drept, nr.3/2010, p. 9-19;
14. Botomei V., Rusu G.M., “Procedura atragerii răspunderii contravenționale a organelor autorităților publice, prin aplicarea de către instanțele judecătorești a sancțiunii cu amenzi cominatorii, când nu se execută hotărârile judecătorești; practică aplicată”, Revista Națională de Drept, nr.3/2010, p. 6-9;
15. Botomei V., Rusu G. M., “Procedura atragerii răspunderii administrativ patrimoniale a Statului Român, pentru neechivalarea diplomelor și nerecunoașterea titlurilor științifice de dr.în drept obținute în alte state; model de practică”, Revista Națională de Drept, nr.3/2010, p. 1-6;
16. Botomei V., Rusu G.M., “Noțiunea, definiția și trăsăturile principale ale răspunderii administrative”, Revista Națională de Drept, nr.3/2010, p. 19-34;
17. Botomei V., Rusu G.M. „Recenzie la lucrarea științifică – monografie: Direcții prioritare ale edificării statului de drept din Republica Moldova”, publicată de Costache Gheorghe, dr. habilitat în drept, Chișinău, 2009, p. 115-133;
18. Botomei V., „Răspunderea administrativă a statului prin garantarea dreptului la apărare prin avocați. Constatări și recomandări științifice pentru amendamente la Lg. 51/1995 modificată prin Lg. 255/2004 de organizare și exercitare a profesiei de avocat din Ro.”, Revista Națională de Drept, nr. 4/2010, p. 9-11.
19. Botomei V., „Medierea conflictelor administrativ-patrimoniale dintre puterea judecătorească și puterea executivă din România”, Revista Națională de Drept, nr. 4/2010, pg. 43-61.
20. Botomei V., “Răspunderea administrativă a statului în organizarea instituției medierii. Recomandări științifice pentru structurarea profesiei de mediator pe domenii de organizare distincte”, Revista Națională de Drept, nr.4/2010, p. 88 – 90;

21. Botomei V., “Garantarea dreptului la apărare prin asistență și reprezentare juridică asigurată prin avocați din barourile din România”, *Revista Națională de Drept*, nr.5/2011, p. 17 – 36;
22. Botomei V., “Practică aplicată în interpretarea Lg. 51/1995 privind organizarea și funcționarea profesiei de avocat din România”, *Revista Națională de Drept*, nr.5/2011, p. 39 – 58;
23. Botomei V., “Răspunderea administrativă a statului în cauzele de nerespectare a dreptului European de către instanțele naționale în materia continuării judecării după intervenirea prescripției răspunderii penale. Aspecte practico- științifice.” *Revista Națională de Drept*, nr.9/2012, p.3-19;
24. Botomei V., “Recomandări științifice cu privire la îmbunătățirea sistemului legislativ din România în domeniul răspunderii administrative a organelor executive din cadrul partidelor politice”, *Revista Națională de Drept*, nr.5/2011, p. 72 – 74;
25. Botomei V., “Recomandări științifice cu privire la îmbunătățirea sistemului legislativ din România privind administrația publică locală”, *Revista Națională de Drept*, nr.5/2011, p. 75 – 78;
26. Botomei V., “Recomandări științifice pentru modificarea Lg. 303/2004, cu privire la statutul procurorilor și judecătorilor din România”, *Revista Națională de Drept*, nr.5/2011, p. 79– 87.

Conferințe internaționale:

- Conferința Internațională “Medierea Juridică și Financiar-Bancară”, organizată de Uniunea Mediatorilor Bancari din România – Sucursala Cluj, în parteneriat cu Baroul Cluj, cu diploma de participare, din 13.11.2010, la care s-a prezentat articolul „Medierea conflictelor administrativ-patrimoniale dintre puterea judecătorească și puterea executivă din România”, publicat în *Revista Națională de Drept*, nr.4/2010, p. 29-40.
- Conferința Internațională "Republica Moldova în condițiile noii arhitecturi de securitate regională" din 19.05.2011, organizată de Academia Militară "Alexandru cel Bun" din Chișinău, la care s-a prezentat articolul "Principiul securității actelor juridice în contextul aderării României la Uniunea Europeană, în condițiile noii arhitecturi de securitate regională", prezentat în cadrul Conferinței Internaționale "Republica Moldova în condițiile noii arhitecturi de securitate regională", publicat în revista "Legea și Viața" nr.9 (237) 2011 din Republica Moldova, ISSN 1810-309x.

V. ADNOTARE

BOTOMEI VASILE, „*Răspunderea administrativă: aspecte practico-științifice în plan comparat – Republica Moldova și România*”, teză de doctor în drept administrativ, Chișinău, 2013.

Structura tezei: coperta – 2p., cuprins – 3p., adnotare – 3p., listă abrevieri – 1p., introducere – 13p., 5 capitole – 137p., concluzii – 9p., bibliografie – 11p., 45 anexe – 160p., declarația privind asumarea răspunderii de către autor – 1p., curriculum-vitae – 3p., număr total – 343p. Rezultatele obținute sunt publicate în 33 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: control administrativ, lege ferenda, instituție publică, instanță, răspundere administrativă, comisii de disciplină, aprobare tacită, competență, c.adm., funcționari publici, sancțiuni, contravenții, avocați, procurori, judecători, magistrați.

Domeniul de studiu, scopul și obiectivele investigației. Lucrarea de doctorat constituie o viziune în plan comparat a dreptului administrativ din Republica Moldova, cu

dreptul administrativ din România. Contextul integrării în plan european, aflat în condiții de preaderare pentru Republica Moldova, raportat la România ca stat membru al Uniunii Europene, a creat cadrul științific de abordare în cadrul lucrării, a unor constatări de practică aplicată în România și de îmbunătățire a sistemului legislativ cu titlul de recomandări, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru România.

Noutatea și originalitatea științifică. Lucrarea tratează aspecte practico-științifice în plan comparat dintre România, membru al Uniunii Europene, și Republica Moldova, aspirantă la statutul de membru al Uniunii Europene, în materia răspunderii administrative, în domeniul administrației publice locale și centrale, răspunderii administrative pentru organele de conducere ale partidelor politice, răspunderii administrative a magistraților, răspunderea administrativă și patrimonială a statului pentru cauze de încălcare prin instanțele naționale a drepturilor și libertăților fundamentale stabilite prin Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Omului.

Semnificația teoretică, valoarea aplicativă a lucrării și implementarea rezultatelor științifice rezultă din unghiul nou de abordare a răspunderii administrative, precum și din recomandările științifice în plan legislativ de lege ferenda, care ar putea fi aplicate legislației din Republica Moldova și România.

АННОТАЦИЯ

БОТОМЕЙ ВАСИЛЕ, «Административная ответственность : приктически-научные аспекты в сравнительном плане - Республика Молдова и Румыния » , докторская диссертация административного права, Кишинёв , 2013 .

СТРУКТУРА ДИССЕРТАЦИИ : обложка - 2 ст , содержание – 3 ст , аннотация – 3 ст, список сокращений –1 ст , введение – 13 ст , 5 главы – 137 ст , выводы -9 ст, библиография – 11 ст , 45 приложения – 160 ст, заявление о взятии на себя ответственности автором – 1 ст , биография – 3 ст , общее число – 343 ст . Полученные результаты опубликованы в 33-х научных работах

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА : административный контроль , закон ференда , государственное учреждение , суд , административная ответственность , дисциплинарные комиссии , молчаливое одобрение , компетентность , административный совет, государственные служащие , санкции , правонарушения , адвокаты ,прокуроры , судьи , магистраты .

ОБЛАСТЬ ИССЛЕДОВАНИЯ , ЦЕЛЬ И ЗАДАЧИ ИССЛЕДОВАНИЯ : Докторская диссертация является одним видением в сравнительном плане административного права в Республике Молдова , с административным правом в Румынии . Контекст интеграции на европейском уровне , находящийся в условиях предварительного присоединения для Республики Молдова , в отношении с Румынией , как членом Европейского Союза ,создал научные основы подхода в рамках работы , к некоторым установлений о практике прикладной в Румынии и о улучшении законодательной системы в качестве рекомендаций так для Ренспублики Молдова как и для Румынии .

НАУЧНАЯ САМОБЫТНОСТЬ И НОВОСТЬ . Докторская диссертация обсуждает практически – научные аспекты в сравнительном плане между Румынией , членом Европейского Союза и Республикой Молдова , аспирант к членству Европейского Союза ,в административной ответственности, в области

местной и центральной государственной ответственности , административной ответственности для руководящих органов политических партий , административной ответственности магистратов , административной и патримониальной ответственности государства за дела нарушения через национальные инстанции основных прав и свобод , установленных Европейской Конвенцией по защите Прав и Свобод Человека .

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ СМЫСЛ , ЗНАЧЕНИЕ ПРИМЕНЕНИЯ ДИССЕРТАЦИИ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ НАУЧНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ следует из нового угла подхода к административной ответственности как и из научных рекомендаций в законодательном плане закона ференда , которые могут быть применены законодательству в Республике Молдова и в Румынии .

ANNOTATION

BOTOMEI VASILE, “*Practical and scientific aspects in a comparative approach – The Republic of Moldavia and Romania*”, doctoral thesis in Administrative Law, Chişinău, 2013.

Thesis plan: covers – 2 pg., content – 3 pg., annotation – 3 pg., abbreviations list – 1 pg., introduction – 13 pg., 5 chapters – 137 pg., conclusions – 9 pg., bibliography – 11 pg., 45 appendices – 160 pg., statement accountability by the author – 1 pg., curriculum-vitae – 3 pg., a total of 343 pg.

The results are published in 33 scientific papers.

Key-words: administrative control, *lex ferenda*, public institution, court of justice / instance, administrative liability / responsibility, disciplinary boards, implied / gentlemen’s agreement, jurisdiction, administrative court, public servants, sanctions, minor offence.

Field of study and research objectives: the doctoral thesis is a comparative approach to administrative law in the Republic of Moldova and administrative law in Romania. The broader framework of accession to the European Union currently at the pre-accession level in the Republic of Moldova, as compared to that of Romania as member-state of the European Union, has created the scientific premises for the approach used in the thesis, which consists of findings related to practices in Romania, as well as possibilities of improving the legal system, offered as recommendations for both The Republic of Moldova and Romania.

Novelty and scientific originality. This paper deals with the scientific-practical issues in compared plan between Romania, member of the European Union and the Republic of Moldova, aspiring to membership of the European Union, in matters of administration, in local government and central administrative responsibility for governing bodies political parties, administrative liability of magistrates, administrative and patrimonial rule for cases of violation by national courts the rights and freedoms set out in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

Theoretical significance, the value of the work and implementation of scientific results arising from the new angle of approach to administrative liability, as well as scientific advice in law ferenda law that could be applied to legislation of the Republic of Moldova and Romania.

BOTOMEI VASILE

**RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIVĂ:
ASPECTE PRACTICO-ȘTIINȚIFICE ÎN PLAN COMPARAT,
REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA**

*Specialitatea: 12.00.02 - Drept public (drept administrativ);
Organizarea și funcționarea instituțiilor de drept*

**Autoreferat
al tezei de doctor în drept**

Aprobat spre tipar:
Hârtie ofset. Tipar ofset
Coli de tipar:.....

Formatul hârtiei 60 x 84 1/16
Tiraj ex.
Comanda nr.....

